

Kayëta ir Šak in

Lilaya in

Akayëta ajo Šak, asëfan abat ar Axwën Yesu, ūgawen babi bérëwak bën, dëk ang ūapéréra këni ed ex Owun or Bërom ak. Pañ gë akayëta ano sëyali këbi end ekwëta do gë end bandixa ej. Mëj ūgawaxen ko mëne: ax gi ex na mocus axayénaxik an do eyo ñan ar gë napul an fo. Bëte aÿgw ko mëne ar balékënalind cale an, kadacélexo aniñ andexém aŋ, mëne ngëj tebëlexo asëk ayeyandérand fo in. Bëte kërexo dafënarand na. Do angëmëne ar ūtérak hi ko, diyindélexo benjekax gë napul irexém in.

Er ex gér akayëta in:

End orenik do gë oñandi oñëjénax ej: 1.1-27.

End epëb ed bela el, ekwëta el, do gë bandixa ej: 2.1-26.

End ekamën ed eyey'an el do orenik or yañ ej: 3.1-18.

End ekwëyëta ed ndafënan do gë odenar ej: 4.1-12.

End bér gë napul ej: 4.13-5.6.

End ebujan do gë cale ej: 5.7-20.

Ecëmar el

1 ¹ Wëno Šak, ariyenin ar Kaxanu do gë Axwën *Yesu *Kërisët an, këjun ūgawenlind wën bandëwëra Epëxw gë baki band bulunda ir Kaxanu band yecarëk baŋ. Ašëma këmun šëmand!

End ekwëta do gë orenik ej

² Bëmaye bëndam, nëngandérayindëlejun mbaŋ né end batëy bandanjëm band këjun hatënëgund ej. ³ Nangin mëne mondako kën sëyand ebuja el angëmëne ekwëta edewën el ga xemék bayik gér atëy. ⁴ Xarak, ebuja el afo ex ñata andiyen andexém aŋ en gixën bér gë ola or faÿayak, bér šenene gér ex yo, do ūwey an can na. ⁵ Angëmëne ang hi, abat exo can orenik ol, karalejo Kaxanu, mëj ar këjo yëlënd ayél fo ar ex yo, xarak ajo dexéra ex na; do ayél dëj këjo yél. ⁶ Barikan karalejo de gë ekwëta, gë onjepégënan këm gayik ar kë xarand gë onjepégënan an, ang men ond angwëngw ond kë ūangënënd do kë xaninënd ekoc fo hi ko.

⁷ Ala arako rako an kërexo yëlënd na ūeý ko ūot na gér Axwën:

⁸ ar kë sekwanënd exo tana anjëlan amat fo hi ko, ar kalay-kalay gér dëk bandixa bandexém hi ko.

End axaÿenaxik do gë ar gë napul ej

⁹ Imaÿe ikerecej ind xaÿenök ij, nëngandërayindëlejo gayik Kaxanu këjo yëlend or gapak ol. ¹⁰ Barikan imaÿe ind ex gë napul ij nëngandërayindëlejo gayikako næ end Kaxanu ko  anaxënënd ga nang ko m  ne axuca ko xuca ang op  t  f  t od ond  s fo. ¹¹ Ax gi ex na nde and k   f  n e  n  n a  j, oyat oy  kax ok a  haÿen k   haÿenënd ond  s o  j, op  t  f  t ok ex binira do oye orex  m ol ex bi  ? Ata mondako fo ex end ar g   napul ej, abi   ko bi   g  r bandixa bandex  m.

End   anaej  ta ej

¹² N  engand  ralind  lejo ar k   b  njand g  r at  y an! Enimin, ar bu  jak g  r at  y a  j, Kaxanu afupa k  jo fupand g   ekamote ed angora el, m  ne ng  n aniyand din ir din and bey   ko ay  l k  bi y  l b  r han k  jo a  j. ¹³ Ala ar k  jo nanjetand an, k  rexo dend na: «Kaxanu ke nanjet  nd!» Gayikwa e  n  j  nax gematak ax kor na e  j nanjet Kaxanu. B  ete m  n d  n ala gabatak a  j nanjet  nd na. ¹⁴ Barikan ala kala g   andex  m ko nanjetayand, and ko y  laya g  r er   andi k  jo, do g  r er   yet  y  t k  jo a  j. ¹⁵ And ko s  f ala o  nandi o  n  j  nax a  j, o  nandi oko k   r  w  nd e  n  j  nax ej, do e  n  j  nax ej and k   fan  ta a  j ex m  law ec  s el.

¹⁶ W  n b  ma  ye b  nd ke bal  nd mba  j b  n  o, k  ren yifayand na: ¹⁷ oy  l ox  b  n  naxik, g   oy  l oyekax or ex yo, y  n  j g  r Faba ir bangob  n k   xaniwend. M  n axo n  engw  tand na, axo d  b  nd na. ¹⁸ Gayikako Kaxanu, m  n d  n fa  y  k g  r em  kw edex  m ex gi mondako, g   eyey  n ed dal el r  w   k  bo, ene gix  ne b  y  nar g  r dek b  b  r n  c  t  g  u ko do xw  n ko b  n.

End ebax  t ed eyey  n ed Kaxanu ej

¹⁹ W  n b  ma  ye b  nd ke bal  nd mba  j b  n  o, nangin m  ne ala kala gilexo ar   and  k ebax  t, ar leg  k eyey  n, ar ax ko  y  nd na a  yand. ²⁰ Gayikwa oxo  y or ala ol ax dind na er ex   senene g  r Kaxanu in. ²¹ B  ete, ga k  n xw  y  tand ako emuyaraxik end ex yo, do e  n  j  nax end ex yo, kw  t  y  ayin g   onden onjekax eyey  n ed Kaxanu, ed l  g  k g  r o  w  kw orew  n el, eyey  n ed xor  k enjux  n el.

²² K  ren yifayand na g   andew  n, diyind  n ari d  n ang k   rend eyey  n ed Kaxanu ak, k  ren b  x  t  nd na abax  t fo. ²³ Enimin, ang  m  ne ala exo b  x  t  nd Eye  y  n ed Kaxanu el do axo diyand na ang k   rend ak, er hi ko ang ar k   n  kon  nd d  exas irex  m in n   anangoye fo do ko watayand ang hi ko ak. ²⁴ Barikan and

ko nēkonaya aŋ, atan exo kwēya ang hi ko ak, and ko y'e aŋ.

²⁵ Barikan ar kē yēkwand gér acariya and ſenene an, acariya and kē yēlēnd oréyay'a aŋ, abalékēnali ko balékēnalind er ko watēnd in. Ari ko rind ang kē rend ak, axo baxētēnd na abaxēt fo do kwēl exo kwēya. Ata ala ajo anēngandēra kē ūana enjo nēngandērand gér dēk bēbēr ko rind.

²⁶ Angēmēne ala exo yēland mēne aſalek hi ko xarak asēk ayey'andērand fo ūer kējo, mēj dēj kē yifayand. Ata cale indexēm ijo ofēcak kēm ex. ²⁷ Cale imēnēk iŋ, ind ex ḏal gér lēngw Faba Kaxanu iŋ ex: edacēt ed gér ocēmu bētox bēndēkak, gē bēsoxari bēsebēta sebēta el do gē ekwēyēta ed dēk bētēmbak bēnd gér ngwēn el.

End epēb do gē eyaf ed bela eŋ

2 ¹ Bēmaŷe bēndam, epitēndēr ed bela ax gi ex na gér ekwēta ed xwēta kēno *Yesu *Kērisēt, mēj ar ex Axwēn ar gē enjaran an. ² Gako bela bēxi eni dīlēli gér amara andewēn: aŷanar an exo dēnaw anēna and kāje, do exo cuðaw banjēm banjekax; axinēm an exo gi axaŷēnaxik, do exo cuðaw mēj bēte banjēm bamuyaraxik. ³ Ata wēn enjun bal nēmēc end ar gē banjēm banjekax eŋ do eno pel: «Wēj yow ey ūepa ro gér ed kēni ūepand bēr gapak!» Barikan eno pel axaŷēnaxik an: «Wēj cēn yel ey kwēšax fēn!» ba «Nēpal gér ebar ro, gér ed kēme wēñērand ro!» ⁴ Ax gi ex na nde epitēndēr ed bela el ex mondako? Do ax gi ex na nde bēxiti bēsēmbak hi kēn?

⁵ Wēn bēmaŷe bēnd ke balēnd mbaŋ bēŋo, awēl nde: Ax gi ex na nde Kaxanu yata kēbi bēr ex bēxaŷēnaxik ogēs od bela bēr gér ngwēn ro bēn? Ax gi ex na nde mēj yata kēbi eni cotaxēn mbaŋ ekwēta el? Ax gi ex na nde mēj yata kēbi eni gixēn ūef gér owun or bēy'a kēbi bēr han kējo ol? ⁶ Barikan wēn, aſēfēnin kēno ūefēninēnd axaŷēnaxik an! Ax gi ex na nde bēr gē napul bēn kējun rixērand? Ax gi ex na nde bēn kējun ūeland gér kit? ⁷ Ax gi ex na nde bēn ex bēr kē renand oŵac oyekax or yēl kēnun Kaxanu ol?

⁸ Enimin, ſenene kēn rind angēmēne aſēf ūef kēn er kē rend acariya and Emun in gér Oñēgw Omēnēk: «Balindēlexi end aſandax eŋ ang ki balēnd end gaf irey' ak^a.» ⁹ Barikan angēmēne pit pit kēnēbi fēbēnd bela bēn, aŵen kēn ūenēnd do acariya aŋ anēka sēra kējun ga lif kēn ako. ¹⁰ Enimin ar kē ūefēnd dēk er rek acariya in, barikan exo ḏif apela amat, anēka lif ko dēk acariya

anj. Ar kë lif apela amat xarak aye sëf ko dék bacëxen bañ, acariya an anëp këjo nëp gayik dék bapela bañ lif ko.¹¹ Gayikwa ar rek: «Ax gi ex na mondi orekar an» fo rek bëte: «Ax gi ex na monañ ala». Awa angëmëne wëj ay di ex na orekar ol barikan eyo ñañ ala, anëka ñwendëra këy pab acariya anj.¹² Awa mën ex, yeyandërayindën do diyindën beý bën ang bela bër kënëbi xiti gë acariya and kë yëlend orëyaya fo ol.¹³ Gayikwa ar kë xitind gë axaÿenan këm an, Kaxanu gë axaÿenan këm këjo xiti mën bëte. Barikan axaÿenan in ñwëñak kiti ij.

End ekwëta ej

¹⁴ Bëmaÿe, ineña këjo fëca ar kë rend mëne așot ôt ko ekwëta an xarak ekwëta elo ax gi ex na gë bandixa? Afexën nde këjo fexën ekwëta elo?¹⁵ Angëmëne imaÿe ij, hi ko itoñan, hi ko itoxari, exo can banjëm band ko ñuda, ba exo can er ko yamb key yo key in,¹⁶ do abat ang hi kën ak ejo pel: «Awa gwëre, yeyin gë emékw eyemax! Ayem kë yemënd de, cudarayin do yambërayin xali en med!» Gayikako mën dëj anjo yël ex na er ñyapék in, ofëcak nde ex na?¹⁷ Ata mondako fo ex de end ekwëta ej: ekwëta ecësëk ex angëmëne ar ôték an ñoweý axo dixënënd na.

¹⁸ Barikan ñamat ala kë re na: «Wëj ekwëta el ôt këy do wëno bandixa bañ. Masinële ekwëta edey ed gë bandixa këm el, ata wëno gë bandixa bandam bañ këmi ñwasin ekwëta el.»¹⁹ Ax gi ex na nde aña ña këy mëne Kaxanu ibat fo ex? Awa aye yek: bëyél bën bëte aña ña këni ejo do këbi rëgëndërand.²⁰ Ýandi ki nde ey nang wëj ar gë onden okafëxfaf ajo mëne ekwëta ed ar ax dind na bandixa banjekax el gë ofëcak këm ex? Axi ñandi ex na nde ey nang?²¹ Ay nang ex na nde mëne *Abéraxam, axarék arebi an dëj, në end er ri baxo in hixën ko ar ñenene gër ogës od Kaxanu? Ga ñwed banjo asëñiñ *Isak ejo caðaxa gër angëb.²² Wat kën mëne ekwëta el do gë bandixa bañ andamat bax riyenind ex paÿayaxën ekwëta el.²³ Mondako ñata bax Oñëgw Omënëk od rek: «Abéraxam, ga xwëta banjo Kaxanu hixën ko ar ñenene gër ogës odexém^b.» Do në ejo këno ñwacaxënënd lawo ir Kaxanu.

²⁴ Watin mëne në end bandixa band ri ko, ko hixënënd ala an ar ñenene gër ogës od Kaxanu, ax gi ex na gë ekwëta el fo.²⁵ Bëte asoxari ar hi bax aÿacaxik ar bano ñwacënd Raxab an, ahi hi baxo ar ñenene gër ogës od Kaxanu në end bandixa band ri baxo. Ga xaca babi wa bërolañen Bëyisërayel bën do fel babi eni maÿi fëña iñëxe.²⁶ Angëmëne eman end ala ej, onjën këm ex, ecësëk

ex. Andamat ex end ekwëta ej, angëmëne gë bandixa këm ex, ecësëk ex.

End aniŵ ej

3 ¹Bëmaŷe bëndam, këren gi na fa dek bësëy'ali fo. Nangin mëne kiti ind biyi bësëy'ali ij gë pit fo kë yëka. ²Biyi dek alif këne lifënde bandanjëm. Angëmëne ala ex na ar bayik ax difënd na gér eyey'an, anëka faŷaya ko gér or șenene. Axor ko xorënd exo mëlaya dek eman endexëm ej. ³Angëmëne ayapën kënëbe yapënënde dun opanac ok eni maxënënd eni di er ūandi këbo in, gë beman bëndeþen ak kënëbe lasënde. ⁴Bëte awat nde wat kën okuluŋ ok: ado ga rafék yo, ado ga kë fimërand bongoc botëm fo, gë amërëšaya atil kë xasënd gand ed këjo ūandi dhëreli an. ⁵Andamat ex end aniŵ ej: ado ga hik esil gér eman, barikan bëbësëm kë sošanand. Bëte watin mëne ingodux itil kë șorënd akwët atëm! ⁶Xarak aniŵ aŋ ex bëte xodus ex, ngwën ind betëmbak ex. Aniŵ aŋ wal ir eman ex, barikan abuyarën kë buyarënënd dek eman ej, do așor kë șorënd ola ol gë xodus or kiti ol. ⁷Oŵacar or ex yo, hi këni or xada-xada, hi këni or gér men, hi këni bacël, ala an axor xor ko ebi nambin, do ari dëŋ ri ko mondako. ⁸Bari aniŵ aŋ, ala ax kor na ex nambin: eñigëanaxik end ala ax korënd na ex; yer ongwëc ond kë laŵënd fo ex. ⁹Gë aniŵ aŋ kënëjo șalende ar hik Axwën arebi do Faba irebi an. Bëte gë aniŵ aŋ fo kënëbe xarende bela bëri këbi Kaxanu gér eñaŵ endexëm bën. ¹⁰Në etëy ebat kë șanëgund obetak ol do gë ekare el. Awa bëmaŷe, ax ñap ex na ex gi mondako. ¹¹Në aňesa amat nde kë șanëgund men onëngax oŋ do gë men ombax oŋ? ¹²Bëmaŷe, andan aŋ ax dëwënd na oy'arëka; atëx and *resen aŋ ax dëwënd na ondan. Gér aňesa and men ond gë ongal ax canëgund na men onëngax.

End orenik ej

¹³Noŷo renik, do noŷo ex ar gë onden an, mërëxand irewën? Awa ala ajo nécétindëlexo bandixa banjekax bandexëm ban gér ola or șenene orexëm, gë obëngw or onden do gë orenik. ¹⁴Barikan angëmëne gér oŵëkw orewën xëñék wayët oy'akéraxi, gë oxoŷ, ba gë ebal ed gaf irewën fo el, këren dafënarand na. Gayikwa angëmëne mondako ex, end dal ej kën șonënd në enëgwëš en. ¹⁵Orenik olo ax gi ex na or xaniwëk ūan gér orën: orenik or gér ebar ro fo ex, or ala fo ex, or șabucara ex. ¹⁶Enimin, gér ed ex oy'akéraxi do gë ebañer, na fo kë hind bëte bend șode-șode berj, do gë etëmbak end ex yo. ¹⁷Barikan orenik

or xaniwëk y'aŋ gér orën ol er ex gë oŵenëk, gë aketëxeta, gë angwëlëra, gë onden, gë axaŷënan isëm, gë benjekax, gë epitëndér këm, gë orenik or dal, do gë eñenjëanax end ſonayak këm.¹⁸ Xarak, bér ſenene bën kë nedënd aketëxeta ar gë ola or béraketëxeta bën.

End oxalay-kalay ej

4 ¹Feye wa kë xaniwënd batakëra baŋ do gë oxeŷér oŋ mérëxand irewën? Ax gi ex na nde bebér han kën bën kë xaxérënd dek eman endewën ej? ²Er han kën in, an cotënd na, ata en dëb gë oyakéraxi ol, eno daň ala; barikan ſowey an cotënd na. Ata en baš oxeŷér oŋ do gë batakëra baŋ, bari ſowey an cotënd na gayik ano karand na Kaxanu. ³Ado eno kara, aŋun yakalind na gayik ang kën xarand ak, ax ye ex na. En dixënënd bebér han kën këno xarand. ⁴Ata wën ang bér rind orekar fo hi kën! An nang ex na nde ar hanék ngwën an, Kaxanu ašus këjo ſusënd? Awa ar faŷék gér emékw edexém exo gi ahan ar ngwën an, awa arangoŷéra and Kaxanu hi ko. ⁵Ako nde yëla kën are fo kë rend Oñegw Omënëk ok: «Kaxanu ahan han këjo, xali këjo ſakéraxind angoc and yël këbo aŋ exo dëg gér ola orebi aŋ.» ⁶Barikan oyekax or yël këbo ol rafék nemëc, ang kë rend bëte Oñegw Omënëk ak:

«Kaxanu aŵereli këbi ūerelind bér kë rafénarand bën,
barikan oyekax orexém ol këbi yélend bér kë banand bën^c.»

⁷ Awa mayindënawa end Kaxanu ej; nyepindën end ſabucara ej, ata këjun hér caw. ⁸Tékayino Kaxanu ata këjun sëka mëŋ bëte. Wën bëwendëran bëjo, mënënin otaxan odewën ok, do ūnëtin oŵékw orewën oŋ, wën bér gë benjëw bend kalay-kalay bëjo! ⁹Nangin mëne and xaŷën kën dëŋ ex, denitayindën, tesindën! Oléš orewën ol nëngwëtal ex otes, do onënga orewën ol nëngwëtal ex ecamina! ¹⁰Banayin gér lëngw ir Axwën, ata këjun fela y'aŋ.

End odinar ej

¹¹ Bëmaŷe, ax gi ex na mondenar andewën rewën aŋ. Ar këjo renand, ba këjo nëpënd imaŷe indexém an, anëka ko renand acariya aŋ, do axiti ar acariya hi ko. Angëmëne axiti këy xitind acariya aŋ, axiti hi këy, ay bo ex na afëb ar acariya. ¹²Gayikwa abat fo ex anëcët ar acariya an, do mëŋ fo ex axiti an. Mëŋ gabat

xorék enjo pexën ala an do enjo nemin. Barikan wëj noŷo ngwa hi këy ga këyo xitind ako, ašandax?

End ndafënan ej

¹³ Awa gérégako baxëtine, wën bér kë rend: «Doro ba ecan gér angol ajo këne ūye, yer iniy iñ këne ūpaxëye fén. Ari këne ūana ene dinde bebér këne ūotéraxëne napul, do mbaj këne ūotéraye.» ¹⁴ Er këjun hi ecan ecan in, an nang ex na? Enimin, er hi kën ang okébina od kë ūanayand, do kë nékand tékér fo ex capéraxën. ¹⁵ Ecéñexët er don rend: «Angémëne Axwën an aŵa ūa ko, aliya këne liyaye, do enjo gë enjo këne ride.» ¹⁶ Barikan gérégako, ga kën sošanarand mëne bebësëm kën ri, arafënara fo kën rafénarand. Xarak, etošanara end mondako el ax ye ex na gë tékér ak. ¹⁷ Awa ala an aŵendëra ko ūwendërand angémëne exo nang anang edi ed enjekax el do axo dind na.

End bapela band bér gë napul ej

5 ¹ Awa gérégako, baxëtine wën bér gë napul bën! Tesin, keýin mokeý gayik betüm këjun wëcan! ² Napul irewën in iwërek ex, oyame ūamak banjëm bandewën banj. ³ Kañe in do gë kodí irewën in ay'aner ūanerék. Ata ay'aner ijo kë hi osede or këjun lëxw gér kití ol, do ahas kë ūana ex ñasënd beman bendewën bej ang xodux fo. Yama gér bakiy bapelatar banjo nde ūala kën en gi gë napul isëm! ⁴ Acosa and bér riyenik gér ocënga odewën do ūambara kënëbi aŋ, këjun lëxwënd mokeý. Do otes od bér kë xanand beneda bendewën ok hâték xali gér banëf band Axwën, mën ar xorék beý dek an. ⁵ Aliya liya kën gér ebar gë ecotéra ed napul, do gë bebér këjun xëbënanënd el. Abët bët kën ang oŵacar or eraš fo. ⁶ Wën anëp nëp këno ar ūenene an, alaw laŵ këno, xarak mën abaxo ūep na endewën ej.

End ebujan ej

⁷ Awa bëmaÿe, buñayin xali yatir ko bakiw Axwën. Aÿan an ašeni ko ūenind ebar el xali ex cénan beneda bënd ko liyaxënënd bej. Abuña ko buñand elod gë ecaša ebeja xali gë ekol, exo kanaraxën beneda tégët bej do gë bëndundu. ⁸ Wën bëte buñayindën, kapinayindën gér oŵekw orewën gayikwa akey and ko bakiw Axwën aŋ ðam ex. ⁹ Bëmaÿe, këren dëxwérënd na këdi këjun xiti Kaxanu. Axiti an cëj, gér ebët xwëša ko de. ¹⁰ Bëmaÿe, end toro ej do gë end ebujan ej, tefetelinëbi bëlaŵenel bér laŵendëraw babi Axwën bën. ¹¹ Are këne rende mëne bér buña bax bën abeta beta këni. Awël wël kën ang buña baxo Yob ak,

bëete anang nang kën ang ūata baxo aniyen and yël baþo Axwën ak. Gayikwa Axwën an gë axayënan hi ko, do monënga nënga ko^d. ¹²Bëmaÿe, ax gi ex na dëj monjašaran, hik orën ol, hik ebar el, hik er ex yo. Deyindën turj: «Iyo» angëmëne iyo ex eyakal do deyindën «Ali» angëmëne ali ex eyakal këdi kën hi bëer kiti.

¹³ Ala ar kë sorond mérëxand irewën an, calelexo. Ar gë onënga an, ñerëwëralexo ojëkan od cale. ¹⁴ Ar ūexwérak an, macëlebi bëlëngw bëer Amara bën. Do bën calenëleno sam eno nëm ogu gér oŵac or Axwën. ¹⁵ Cale ind gë ekwëta ij afakën këjo fakën așëxwëra an, do Axwën an enjo kanin. Angëmëne aŵendëra ūwendëra ko, aseban këjo seban. ¹⁶ Awa putindën beñëjëanax bëj andewën rewën aŋ, do en calendérënd, en pakaxën. Cale ind ar ūenene ij mbaŋ fangak. ¹⁷ Eli, ala ebaxo ang biyi ak. Barikan așale ūale baxo kërex tëb na, do ax tëb bana gér ebar xali xucak bëniy bëtas gë opacaŵ ocongibat. ¹⁸Bëte ga ūale ko gaşëxe, orën ol sëbék, do ebar el ūenanék beneda bëj.

¹⁹ Bëmaÿe bëndam, angëmëne ala exo nambëra xali exo ɻaŵëta dal in, do abat mérëxand irewën enjo ɻakaliw, ²⁰nangëlexo mëne ar këjo wérësét aŵendëran gér fëña ir nambëra ko an, aracët ko racët aniyen andexëm aŋ gér ecës, do beñëjëanax bëdanjëm ko lab.